

סדרות

בעריכת ז. סתרי

כשרונות צעירים בביאנלה של פריז

ל מכתב נפתחה הביאנלה של פריז שלישית של פאריז. מאורע אמנותי זה, שמד כדוע לאמנים צעירים למטה מגיל 35, ישראל השתתפה בתערוכה בינלאומית חשובה זו מאז הוסדה בשנת 1959.

הביאנלה הנוכחית נפתחה בסמטת המבוכה והפאראדוקס. שמעתי כי בין המוצגים היו רבים יחסית, שכל כונתם לעורר תדהמה קראתי ש"אמילר" סירלילה שהפך "פסל" או חלק מפסל, לא נעדר במפגן זה. מ"אורך הופיע, לראשונה בתולדות הביאנלה הפאריזאית, ביתן רוסי. אמנות הצעירים של רוסיה הסובייטית מפגינים כריזמיות אקדמי ללא משרות.

ביתן הישראלי הנוכחי בביאנלה שונה במידה ידועה, מביתני 1959 ו-1961. זה הוא כעין גסיון "לאחר" את הדור הצעיר של "אופקים חדשים" מזה וצעירים וצאצאיהם. ביתן הישראלי הנוכחי מזה, בהרכב ביתן יש כמה פרטים מאלפים.

צייר צעיר אחד משתתף כבר בפעם השנייה בביאנלה של פאריז: דוד גורל, שרירי, שהוא בן 25, ליוו תל אביב, אופייני מכמה וכמה בחינות לדור הצעיר של אמנותנו. אכן זה שם את הדגש גם על הדמיון וגם על הסביבה; סקרונו הבריאה היחידה חפץ אותו לניסויים שונים, אך אין החושנות מטרה לעצמה. שרירי כבר הספיק לערוך מספר תערוכות יחיד בירושלם, ולפתח שתי תערוכות יחיד ברוסיה שם למד אדריכלות. שרירי התחיל כמעצב יצורים דמוניים. תמי הניגים, הלוקחים בחלקם מעולם הימנות והטכנולוגיה. מאוחר יותר צייר בסביבה מפוארת ומורכבת, תבליטות בחלקה, סמלים מודגשים בעלי משמעות מאנית. ראיתי מצוריו האחרונים לפני שבועות אחדים. שרירי פנה ל"ציור טהור", ועל כיוו פרח עתה אביב מורכב ומפושט. הוויזיות נעלמה כליל. הצייר הצעיר פנה בהצד לחה רבה, גם ליצירת תפאורות במה לתיאטרון העברי. בציורו הוא שם עתה את הדגש על הצבע, אך לא גשש את נטייתו לסמליות, במובן הרחב של המונח.

מחוגי "אופקים חדשים" באים רפי לביא, אריה און, ובמדה ידועה איבט שצופאק תומא, שהציגה עם "אופקים חדשים" בשנים הקודמות.

און, בן 29 וחבר קיבוץ, מייצג דם נפוץ למדי באמנות הישראלית הנוכחית: הציור המופשט האלגנטי, המעודן, המצטיין בידע ובטעם מעולה יותר מאשר כהשלטת אישיות חזקה. און השתלם בפאריז, השתתף בתערוכת פת "אופקים חדשים" וערך גם תערוכה יחיד בתל אביב.

רפי לביא היה מראשית דרכו צייר נסיוני. כל בד הוא ניסוי, תופש, מסע תגליות. יותר מאשר יצירה מושלמת. רפי הוא בן 26, ומאז תערוכת היחיד הראשונה שלו בירושלים, ערך עוד תערוכה או שנים וגם השתתף בתצוגות קבוצתיות חשובות בארץ ובחוץ לארץ. בעת קונגרס מכארי האמנות התענינו מבקרים וזרים אחי דים בציורו של רפי לביא שהוצג בתערוכת "אופקים חדשים" בעירי חרול.

איבט שצופאק תומא, אמנית ישראלית ממוצא צרפתי, היא ציירת ידועה, שערכה תערוכות יחיד אחדות והשתתפה ברוב התצוגות הקבוצתיות הי חשובות של שנים אחרונות; היא גם זכתה לפרסים; אך זו הפעם הראשונה שניתן לה מקום, במסגרת של ביתן ישראל, בתערוכה בין לאומית גדולה. חובבי האמנות בארץ ובחוץ לאיבט בעיקר כמחברת ציורים מאוזנים, בהירים ואלגנטיים, בגווני סגולים וכחולים. בדים אלה היו המצית ברורה ומעודנת של הנף ההררי שלנו. לפני זמן לא רב חלה

בציורה של איבט תפנית חדשה, היא פנתה לציור אלים, נרגש וסמלי. במי שיכולנו לראות כעת "חג הציור" לא היה זה תחנה אחרונה.

צייר טולקובסקי בן 29, שהיה שנים אהודת בפאריז, לפני צאתו לשם היה אמן אקספרסיוניסטי רגשני. בפאריז למד את סוד הריסון וההתבטאות היתורבתת. הוא מייצג, במסגרת ביתן הביאנלה, את הזרם ה"סינטיטי" מ"ציורו התבליטות ממוגים חור מרים "ורים" רבים, בטעם ובמחונות. הוא מבליט תכונות דמויות דמיוניות על רקע מופשט מורכב.

גיון ביי, נמצא בארץ זה שנים, תערוכתו בגלריה ע"ש צ'מרנסקי, לפני חודשים אחדים, הוכיחה כי אכן לפנינו אחד ה"מורפשים" המקוריים והרציניים שבארצנו. כיוול היה גם פעיל כמעצב הבובות בסרט התניני

דוד גורל - "גורל"

המצוין "בעל החלומות" שבויים ביד יורם גרוס. התערוכה בתל אביב הייתה תערוכת היחיד הראשונה שלו, מאז כואו ארצה לפני למעלה משנים עשרה שנה. עתה אפשר לקוות כי הופעתו בתערוכה בין לאומית ימשיך אל יצירתו המקורית את תשומת הלב שהוא ראוי לה.

לדאבוני לא הכרתי מקרוב את יצירותיהם של יוסף גאסניו ושל ציונה שמשי, בגלל העדרותי בעת עריכת תערוכותיהם. שניהם אמנים צעירים מאדי. המעט שראיתי מעיד, בשני מקרים אלה, על כשרון רענן ומבטיח. אריה קלמניץ ערך תערוכת יחיד בבית האמנים בירושלים. ציוריו ורישומיו הוכיחו כי הוא צייר מתאמן כן ורציני, בעל הגישות ידע התעמקות.

טוביה בארי ערך תערוכה יחיד לפני כשנתיים בגלריה כ"ץ. הוא בן 34. ציורו הפגנו אז אקלים גפשי קודר וטכניקה מעודנת, וכן הוכיח השפעה חזקה של יעקב ויזלטיר. על אף השפעה זו כבש טוביה בארי את הלב בכונות חיפושיות ובעוד ביטוי; הטכניקה שלו כללה את כל התהליכים של הנרמה, רשתיות, תבליטות וכיוצא באלה.

דוד גורל נכלל בביתן הביאנלה רק בליטוגרפיות. זה חבל. אמנם הליטוגרפיות של גורל, גם הן מופשטות וגם אלו המאכלסות יצורים דמוניים מוזרים, "צמריים", מעניינת ביותר, ועשויות בטכניקה מפליאה ממש, אך בן שאל התבליט בזמן האחרון דוקא בציוריו הפסל שלו, שהם רע גנים ומקוריים, בעלי צורות מופשטות ומרשימות, פיוטיות, וצבעים מפתיעים תמיד, יפים להפליא. עולם פיוטי זה

(סוף בעמוד 6)

הבוקר

10. 1. 1964

כשרונות צעירים

(סוף מעמוד 5)

ודאי שהוא מתאימה לביתן הישראלי בביאנלה הנוכחית. ציורה מופשטת אלים, אך לא הפגנתית. זה הוא ציור רגשני ומפושט, בעל כוח ביטוי בלתי רגיל. ציור גברי ומרשים, בניו על קצה מוכנה אלסטית, כוחות טבע טמונים. אין אצל אשה צעירה זו שום תקווה, שום אופנתיות, אלא חישוש הכובש בכונות.

צייר מענין אחר, פיגוראטיבי, הוא רפאל ואחש, בן הצדה התימנית, שי הציג גם הוא בגלריה כ"ץ. התרשמותי או מסדרת הדמויות המעוותות הי שהאמנות, במסורת סטיון אך אישיות ביוחית, לואש חסרת מה ושמ בגרות טכנית, אך עזו הביטוי וקצי ריות התפשטות היו מצויקים את שנתם של ציורים נבחרים במסגרת הביאנלה.

צייר בלתי רגיל הוא גם יצחק סער, הבונה את ציוריו הדראמטיים על ניגודים בין שטור ולבן, גם הוא אבן, הופיע לראשונה באותה גלריה כ"ץ, הפתחה מאז ומתמיד לכשרות צעירים.

אילו גופל, ויתכן שהוא אף עולה על הליטוגרפיות של ברשאיל. הפסלית הופיעו בתערוכות שנערכו לרגל כנס המחקרים.

ציירים מענינים ומבטיחים לא פחות מן הנבחרת. נשארו מחוץ לביאנלה הביאנלה. גם הם צעירים, גם הם רציניים, גם הם מעוררים תקווה. אין דבר קשה מבחינת ציורים לתערוכה בינלאומית. ראיתי רק בשנתיים הי אחרונות, תערוכות אחדות שהשכתי את בעליהם ראויים להופעה בוגרת הבינלאומית, אך לא אוכל לציין כאן אלא שמות ספורים.

פחות מכל אצילה להבין מדוע לא שלחו לביאנלה הפאריזאית את ציור רית של חיותה בהט. ציירת צעירה ונמרצת זו הציגה בגלריה כ"ץ לפני כשנה, ועתה ראיתי שוב את ציוריה בסדרות שלה, בעריף בשכונת טרי דיה. מבחינת הזרם ודרך התבטאות

גם דוד עוז וגם חיים (פטר) רוזני טל, שהציגו באותה אכסניה וגם בערים אחרות, נמצאים עתה בחוץ לארץ. דוד עוז, צייר כשרוני ביותר אך מעט "אופנתי", עבר על אף גילו הצעיר שלבים רבים, והגיע מדייק גאות קודרים במסורת מידולאנו. ציור מופשט בלטי בעל טעם, מצויים חומרים "ורים", חיים רוזנטל הגיע מנוף אופקי חינוני לנסיונות בעלי ענין ומפושטים למחצה.

אולם האמן הצעיר המקורי יהי מעמיק ביותר שהוא לנו, אמן שהיה יכול לייצג את ישראל בכיכר בביי נאלה זו, לא יפסל ולא יצייר עוד לעולם. מציור זהאן קיפת את חיו לפני כשנתיים, בגיל 24.

מרים מז